

את תוכן הגליון, ועסקנו בהגבלות זהירות המבררים מה בין סגנון השינוי הרצוי, לבין הסגנון המסוכן [אשר צריך הכוונה של אדם גדול ומוסמך].

ואני מסכם פה בקצרה שבעה נקודות שהתבררו בשבעה הגליונות האחרונים.

סיכום שבעה גליונות ט – טו

א. הסבל והמיצרים המצויים בעולם הם חלק מזיכוכ העולם, מלמדים את האדם לשרוד גם במצבים קשים שאין להם פתרון, ולכן כאשר מוצע לאדם פתח שחרור לחיים נוחים יותר, צריך לגשת לזה לא מתוך מרד ובעיטה במיצרים, אלא מתוך הבנה והרגשה בהירה שהי רוצה כעת לקרב אותי ולהנעים את חיי.

ב. היהדות מלווה באש וחמימות, כל רגשות הקודש של שנאת הרע ושל כיסופין לדבקות ומדרגות מגיעים עם רשפי אש, הקירור של הגזמות-האש עלול לכבות אותה, להפוך ליהודים קרירים אדישים וסובלנים – צריך לנתב את האש ולא לכבותה.

ג. לפעמים יהודי מרגיש כפוי למעשים טובים מסוימים, והסיבה לכך היא כי מפריעה היא לו לפעולות או מנוחות ארציות, ולכן מנסה לעורר שאיפות וחשק של תועלת ארצית שתגיע דרך המעשים טובים, והם רק מכבידים יותר כי מעצימים את השאיפה ונעשית דורשנית יותר. אך אין זה סיבה להפסיק את אותם מעשים, אלא צריך לנסות לגלות את החשק הרוחני הרוצה לעשות רצון קונו, או לעורר את האמונה בקיומו, ולגשת למעשה מתוך הסכמה להצטרף לאמונה הזו וההרגש הקל שלה.

ד. כאשר יהודי עושה מעשים בגלל שאחרים בחרו בהם – הוא בבעיה או באסון, אך לא משום כך ימרוד בסובביו ויתחבר רק לעצמו, שהרי באמת מה שאחר עושה בהרבה שייך גם לך מעט, ולכן במקום להופיע כאנוכי צריך להביט כלפי מעלה, לנסות להבין מה ה' ממליץ לי, מה רומז לי דרך השגחתו ומצבי החיים שנתן לפני, האם מורה לי למרוד או שמא מקרב אותי להתפשרות.

ה. יתכן שיהודי ירגיש את נועם יהדותו דרך השחרור ממעשים שמצא להם 'פְטוּר', ודרך פעולות שמחובר להם בחשקו. אולם, יהודי הרוצה לחזות בנועם ה' ויראתו מאמין ויודע שכל רגע חיים הוא זכות לממש אותו בצורה הטובה לו,

אהבה, וממילא מצוי מאד שאינו עומד במעמסה שנטל על עצמו, גם מתאכזב, גם לא מצליח כל כך, וגם חי במתח ולחץ, וזה משפיע על כל הסיבה שלו וגורם לתוצאות לא רצויות, וגם מפסיד חיים של אושר, חיים של אהבת תורה ונועם ה'. והסיבה השניה שאנו מדגישים את הענין הזה הוא מפני שכל ההשראה של כתיבת העלון מגיע מתוך ספר תבונות כפיו על תהלים שזכינו להוציא לאור, ושם הענין הזה מאד מודגש, אבל באמת יש שם עוד הרבה נושאים העוסקים בבירור ייעודו של כל יהודי, ובגילוי כוחות נעלמים, וידיעות ועצות מועילות למלחמת היצר ולרצון החסידות והשגת הדבקות, ומשום מה נגרר כותב העלון להתמקד בעיקר בנושא הנזכר, ונראה שהסיבה לכך היא כי אי אפשר לְסַדֵּר תורה שלימה בגליונות על הפרשה אשר אין בהם קשר רצוף בין גליון לגליון וכו', אלא מטרת הגליון לתת תזכורת וחיזוק לאנשים הזורמים עם ההתנהלות הכללית - שבכל זאת ישימו יותר ויותר לב לזהות את המהות והרצונות האישיים שלהם ולראות שעבודתם תהא כמה שיותר מתוך חפץ הלב, ולחזק את לבבם במעלת העבודה הזו כנגד כל מיני התרגשויות של קנאה תאוה וכבוד וכיוצא בהם.

וכאן המקום להודיע ואולי גם להזהיר שכאשר אדם מחליט שרוצה להתחיל להיות מחובר לעצמו ולעבוד את ה' מתוך הלב שלו, ומחליט שבחר לעצמו סגנון כזה וכזה, וממילא מזלזל בענין אחר שאינו חשוק עליו – הענין הזה צריך זהירות שלא יתערב בו היצר הרע, והגליון הזה אינו יכול לספק את הזהירות הזו, ביכולתו רק להמליץ לקבוע שיעור של כעשרים דקות ביום בספר 'תבונות כפיו' על תהלים, ושם ממילא יקבל את ההכוונה בצורה זהירה, ואם יעשה איזה שינוי לא יהא זה מתוך זעזוע, אלא מתוך התפתחות כקטן הגודל ומתחנך ומתיישר. ואם אין אדם מוצא סבלנות למהלך הזה, ורוצה להרגיש איך שמשנתה במהירות ועוזב את חיי הכפיה ומתחיל לעבוד את ה' בשמחה ובטוב לבב – מן הראוי שלא יעשה מעשים פזיזים ותקיפים על דעת עצמו ללא להתיעץ עם איזה גדול ומורה דרך, ובכלל צריך לדעת שכל פעולה-תרופה נפשית חריפה יתכנו בה 'תופעות לווי' ולפעמים תדרוש פיצוי מסוים אשר יהא בו סממן ממכר.

ולאחר הקדמה זו נאמר, שלמעשה בשבעה גליונות האחרונים שינתי קצת

חוקת התורה

הפרשה שלפנינו מתחילה עם המצוה של 'חוקת התורה' - דיני פרה אדומה ודיני טהרה מטומאת מת, ולאחר מכן מסופר על כל מיני מאורעות שאירעו בסוף ימי ההליכה במדבר, והנה דיני הפרה נאמרו עוד במרה בשבועות הראשונים של יציאת מצרים, ודיני הטהרה נאמרו עם הקמת המשכן אשר גם כן היה בשנה ראשונה ליציאת מצרים, אולם שאר מאורעות הפרשה אירעו בשנת הארבעים ליציאת מצרים, וצריך להבין למה בדיוק כאן הביאה התורה את 'חוקת התורה'? וכהקדמה לביאור הדברים ברצוני לחדד כאן נקודה מסוימת ולהציעה בסגנון שונה מהרגיל:

קוראי עלוני 'תבונות שבת בשבתו' בודאי שמים לב שהנושא המאד מודגש בעלונים אלו הוא: שְׁפָל יהודי צריך להכיר את תכונותיו וכשרונותיו ואת חֶפְצוֹ-לבו וסגנון התנהלותו הטבעי – ולכוון את סדר לימודו והנהגתו ועבודת ה' שלו שיהיו כמה שיותר לפי מהותו הייחודית הזו! והסיבה לכך היא כי העובד את ה' בצורה הזו, מרגיש חיבור לעבודתו, עבודתו נעשית מתוך הלב, יש לעבודתו תנועה של אהבה או חשק, ועובד את ה' בשמחה ובטוב לבב, ומרגיש קרוב אל ה', וזה נותן לו כח גם להתעצם בכל עניני התורה ומצוות הכלליים אשר כולם מחוייבים בהם, שיעשה אותם גם כשלא ירגיש כל כך חשק לכך, כי יאמין שזה מה שטוב בעבורו, יאמין שאם ה' צווה על כך בודאי יש לו רצון קלוש לכך, והיות שלא היא להוט לכל מיני הצלחות אנוכיות קיצוניות – יהא לבו פנוי לחוש גם רצונות קלושים ועמוקים, ויוכל לגלות את הלב טהור שלו החפץ לעשות רצון קונו בתמימות.

אנו מדגישים את היסוד הנזכר הרבה מחמת כמה סיבות, האחד כי ההתנהלות הכללית של הדור רחוקה מלהיות בכיוון הזה, אנשים מופעלים מאד על ידי כל מיני שאיפות רחוקות, או על ידי כל מיני תכניות והישגים ציבוריים, או מבחנים, והנה הדברים הללו טובים ומועילים כאשר אדם קובע את סדר חייו בצורה המותאמת לו ומשתמש באמצעים אלו כדי להתחזק כנגד רפיונות או זמנים של טירדה, ועל זה אמרו חז"ל 'מתוך שלא לשמה בא לשמה', אך כאשר אדם בוחר לו יעדים שאינם תואמים לו, ומפעיל את עצמו על ידי האמצעים הללו, מְתַרְגֵּל הוא לעבוד את ה' בכעין 'כפיה', לא מתוך

וממילא לא לממש אותו הוא הפסד, האמונה הזו מחברת ומדביקה אותו לכל פעולה נדרשת ונכונה, מצוּנה ועושה, שמח ב'אשר קדשנו במצותיו וצונו'.

ו. אפשר להתאונן על מחנק רוחני כופה, ולהיגאל דרך הקשבה לתחושות חיבור חומרות... ואפשר להאמין שהרוחניות אינה חונקת - כאשר נגשים אליה בעונה - מאמינים שה' נותן ליהודי את הכוחות הדרושות לו לקיום תפקידו, ועליו רק לפתוח פתח כחודו של מחט, ההמשך ביד ה'.

ז. כאשר יהודי מרגיש שנשרף בשאיפותיו הלוחצות - יתכן שיקיים עצת הרמב"ם ללכת לקצה האחר, לעזוב את היראה ולבקש רק את החשק, אבל ידע שזוהי תרופה, לא שיטה ולא 'צד אחר', וממילא לא יתייצב בגאווה: כמרדך, כקריר, כחומרי, כאנוכי, כמשוחרר, כמתאונן - שהם הגדרות קצרות לששה הטעויות הנזכרות לעיל [אלא ילבש שחורים ויתעטף שחורים וכו']. ואם אינו במצב של חולה אלא במצב של תועה ומבקש, יבקש את ה' לרועה, בכל שאלה של עיצוב שאיפה - וְדַמָּה שפונה לאביו [שבשמים] מבקש ממנו לקבל את הערכה וההדרכה המרגיעה, כך יקבל את ההרגעה ללא התנגדות ל'יראה', אדרבא, ירגיש את נועמה. [זהו הלימוד מפרשת קרח הנקרא בשבת זו בחו"ל].

סמיכות עיני הפרשה

כאשר אדם מתעסק עם מות, יתכן שירגיש שההבדל בינו לבין המת הוא בזה שהמת לא יכול לבצע את חשקו ואני כן יכול, והמחשבה הזו 'מטמאת' אותו, כי מעתה יתחיל להרגיש את חייו דרך היכולת למלאות את חשקו, דרך האנוכיות והעצמאות שלו, ולכן זקוק הוא לטהרת פרה - להזכיר לעצמו שמשוהו שהוא 'אדומה תמימה' - שרק זה זורח לו וקורץ לו, ובנוסף לכך זהו משהו 'בלי עול', זה טעון שריפה, להפוך לאפר, כי מי שמרגיש גבוה כארז צריך להשפיל עצמו כאזוב וכתולעת, לדעת 'כי האלקים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דבריך מעטים', אתה לא מכיר את עצמך, אינך יודע בדיוק מה שטוב בעבורך, ה' הוא המנהל אותך, הוא קבע את מקומך במשפחתך וקהילתך ומעמדך וכו', הכל בהשגחה, להכל יש מטרה ותכלית, לא צריך לברוח למקום של חשק, אלא צריך לדעת לא צריך להרגיש 'ארז', אבל צריך להיות במצב של 'ארז בלבנון ישגה', לצמוח לאט, להתעמל, ללמוד להיות גמיש כמו ארז, לא להיות עקשן הרואה רק צד אחד, כל טיפה של הבהירות הזו היא עוד טיפה

של מים חיים, מגלה ליהודי היכן מורגש טעם החיים האמתיים, החיים לא אמורים להיות מורגשים ביכולת למלאות את החשק, להתחבר למה שאהוב, אלא להיפך הרגשת החיים מלווה ביראה מלהפסיק או להפסיד את החיים שהיך לו ה'! [המשנה אומרת 'בעל כרחך אתה חי, ומבואר שרצון החיים אינו בחשק אלא 'על כרחך'] -

כאשר אדם מביט על רצון החיים הרוחש בו, אינו מרגיש חשק להמשיך לנשום, אלא מרגיש יראה מלהפסיק לנשום, את החשק ירגיש רק כאשר יתחיל להביט על קנייני והנאות החיים אשר יכול להשיג בהמשך, וזה כבר משהו הנספח על החיים, מוסיף את האהבה לרצון בעצם החיים, ולכן גם אנשים חולים ומיוסרים שאין להם כל כך תקוה להמשך החיים, בכל זאת מפחדים מהמוות, מפחדים מהנשימה האחרונה, ולכן ה'חוקת התורה' של פרה אדומה גם הוא חלק מהטהרה, מברר לאדם שהטהרה היא להאמין שהחיים הם 'חוק', אינם צריכים ללווי של 'טעם' מיוחד, יש דברים שנראים לך כטהורים ורצויים אבל הם מטמאים, יש דברים שנראים לך טמאים אבל הם מטהרים אותך, מוזכרים אותך, מביאים אותך לתיקונך ושלמותך ושמירתך.

הבהירות הזו מבררת שהרגשת חיים אמיתית אינה נבחנת בין תחושה של חשק לתחושה של רצון המגיע מחמת כפיה מסוימת - שכאשר יש לו חשק הוא חי, וכאשר הוא כפוי הוא כמו מות, אלא ההרגשה הזו נבחנת בין 'צורך' ל'רצון', דהיינו, בין משהו שמרגיש או מאמין או יודע ש'צריך' הוא לכך, או שמרגיש ש'רוצה' בכך למרות שאינו צריך [ולא משנה אם הרצון הזה מופיע בצורה של חשק או בצורה של כפיה], כאשר אדם עושה את מה ש'צריך' לעשות, יתכן שלא ירגיש את 'נועם החיים' וזאת מחמת שחושק הוא כעת למנוחה או למשהו אחר ומדמה שהחיים מורגשים ב'חשק', אבל באמת לאמיתה החיים מורגשים ב'צורך', שם מרגיש את 'נועם ה', מרגיש שממלא את התפקיד שניתן לו ביחד עם היויפח באפיו נשמת חיים, אמנם יתכן שברגע זה ירגיש טעם מוות של 'נועם החיים', אבל רגע לאחר מכן, ולנצח, ירגיש את האושר להיות ישר כמו שעשאו אלקים, וכדי לבחור בנועם הנכון הזה מבקשים אנו

'משוך נועם יראתך לעם מבקשי רצונך', כאשר לומדים לזהות את אושר היושר הזה ומתרגלים לחיות עמו, ולומדים להעריך כנכון כל תזוזה קלה של עשית רצון ה' והסכמה להנהגתו - מרגישים את האושר גם ברגע הקשה, לא רק לאחריו, מתחילים לחבב את 'נועם ה' יותר ממה שמצטייר כ'נעימות החיים', על הטהרה הזו מבקשים 'לב טהור ברא לי אלקים' ומוסיפים 'רוח נכון חדש בקרבי' - שתתחדש בנו רוח טובה להיות מוכנים לעשות ולחיות כמו ש'צריך', הן בהכנעה והסכמה מוחלטת לכל משהו ישר אחר, והן בהעדפת מה שלבו חופץ וחושק, שהרי צריך גם אהבה ולא רק יראה, וכבר הזכרנו שחז"ל ממליצים להשיג את תמיכת אהבה הזו גם דרך 'שלא לשמה'.

את ההקדמה הזו הנלמדת מפרשת פרה וטהרה רוצה התורה להקדים למאורעות הפרשה שלפנינו, זוהי הקדמה לימי מריבה שבו רצה משה לזרו דברים בצורה של כפיה [וכבר הזכרנו בפרשת בהעלותך שיש מושג של 'מקל נועם'], ומבואר באור החיים הקדוש שבמקום להשתמש במקל היה צריך "שִׁיֶּשְׁנוּ עָלָיו פֶּרֶק אֶחָד שֶׁל תּוֹרָה שֶׁהוּא חַי עוֹלָם מִפֶּה קָדוֹשׁ יְעוֹרֵר כַּח שְׂבֻדוֹמָם וּמִזֶּה יִתְעוֹרֵר לִתֵּת מִים", וזה לכאורה רמז גם להנהגת ישראל שבמקום לעורר על ידי הכאת מקל, ימשיכו עליהם טעם חי עולם על ידי פרק אחד של תורה, כך ירגישו את 'אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה', אשרי נוצרי עדותיו בכל לב ידרשוהו'.

וזוהי גם ההקדמה ל'יותקצר נפש העם בדרך', כי כאשר יהודי יודע שכל טורח הדרך מְדוּד ומחושב מה, יש לזה מטרה ותכלית - אינו ממחר להתלונן, אינו ממחר להשתחרר מכל הטורח, וזה אכן היה הלימד של נחש הנחושת - להסתכל כלפי מעלה ולהיות משעבדים לבם לאביהם שבשמים.

והנה כבר עומדים בשערי ארץ ישראל, ושוב מלחמות של סיחון ושל עוג, אפשר לפחד ולהתלונן, אבל למעשה מתברר שאפילו שכבר כל כך קרובים לארץ, בכל זאת יש בעולם קליפו גדולים צריך להכניע אותם, לאחר שלא יראו מהם, ילחמו עמם, הם ישברו, ומעתה ועד עולם יוכלו יותר להתקרב אל ה'... צריך לקחת את הדברים הללו בחשבון, על כן יאמרו המושלים באו חשבון!